

Lunds universitet

Sociologiska institutionen

Familjeparkering

ur ett sociologiskt perspektiv

Författare: Carola Persson

Kandidatuppsats: SOCK01, 15hp

Höstterminen 2012

Handledare: Malin Åkerström

ABSTRAKT

Författare: Carola Persson

Titel: Familjeparkering, ur ett sociologiskt perspektiv

Kandidatuppsats: SOCK01, 15hp

Handledare: Malin Åkerström

Syftet med denna studie är att hitta förklaringar till ett beteende som bryter mot den sociala normen. Det fält som granskas är familjeparkeringen utanför City Gross i Höganäs och den konkreta frågeställningen är ”*Vilka är det som bryter mot regeln rörande familjeparkering, och hur kan deras beteende förklaras ur ett sociologiskt perspektiv?*” Det empiriska materialet består av observationer och kortare intervjuer på fältet vilka sedan kompletteras med åtta stycken samtalsintervjuer. Analysen bygger på *Rutinaktivitetsteorin*, vilken ger en strukturell förklaring till vad som möjliggör det observerade beteendet. *Teorin om självkontroll* och *Teorin om neutraliseringstekniker* ger en förståelse på individnivå.

Observationerna visade att 80% av dem som parkerade på familjeplatserna inte hade barn med sig till affären. Den strukturella anledningen till att folk väljer att parkera där är att det finns motiverade förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av kapabla vaktare. På individnivå används neutralisering för att legitimera den normöverträdande handlingen. Det empiriska materialet visar även på en samstämmighet mellan graden av självkontroll och benägenheten att parkera på en plats som är avsedd för småbarnsfamiljer.

Nyckelord: familjeparkering, rutinaktivitetsteori, självkontrollteori, neutraliseringstekniker, normer, social kontroll

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.1.1 Vad är en familjeparkering?	5
1.2 Frågeställning	5
1.3 Syfte	6
1.5 Metodologisk utgångspunkt	6
1.6 Teoretiska utgångspunkter	7
2. Metod	8
2.1 Kvalitativ och kvantitativ metod	8
2.2 Observation	9
2.2.1 Etiska överväganden	10
2.3 Snabbintervjuer	10
2.4 Samtalsintervjuer	11
3. Resultat av observationerna.....	13
4. Teori	15
4.1 Kontrollteori	15
4.2 Rutinaktivitetsteori	16
4.3 Självkontrollteori	17
4.3.1 Kritik mot självkontrollteori	18
4.4 Neutraliseringstekniker	18
5. Analys.....	20
5.1 Rutinaktivitetsteori	20
5.2 Neutraliseringstekniker	21
5.2.1 Förnekande av ansvar	21
5.2.2 Förnekande av skada	22
5.2.3 Förnekande av offer	22
5.2.4 Fördömande av dem som fördömer	23
5.3 Självkontrollteori	23
6. Sammanfattning och reflektioner	26
Bilaga 1	31
Bilaga 2.....	32

1. Inledning

När jag och några vänner satt och pratade kom vi in på ämnet familjeparkeringar. Jag märkte att frågan om vem som har rätt att parkera på dessa platser upprörde många. Är det bara familjer med barn? Ska barnen vara under en viss ålder? Får även gamla som har svårt att gå parkera där? Eller är skyltarna inget att bry sig om – får vem helst ställa sig där om det är ledigt? Denna diskussion fångade mitt intresse, det vore intressant att ur ett sociologiskt perspektiv se hur man kan förklara individens beteenden och resonemang kring en situation där normerna tycks vara oklara.

1.1 Bakgrund

Uppsatsen behandlar "vanliga" människor, det vill säga människor som inte har en brottslig identitet, för att se om jag kan finna något mönster mellan små brott, juridiska eller normbrott, och personlighet. Hur kommer det sig att vissa inte följer normer och regler när andra gör det? För att försöka fånga detta kommer jag titta närmre på familjeparkeringar och hur folk beter sig där. Det rör sig här om en liten företeelse där upptäckten inte skulle få några direkta sociala följder, hur kommer det sig då att vissa ändå följer normen? Min hypotetiska frågeställning var: Hur beter sig folk vid familjeparkeringsplatserna? Ställer man sig där fast man inte har barn, och hur motiverar man det i så fall? Om någon står där som inte har barn, säger man då ifrån och vad resulterar detta i?

Efter att mitt intresse rörande familjeparkeringar väckts började jag söka information om dessa på nätet. Jag hittade reportage från både radio och tv (sverigesradio.se och hallandsposten.se/nyheter/halmstad) och en mängd forum där ämnet debatterades livligt (familjeliv.se och flashback.org). Jag märkte snart att familjeparkering var något som upprörde många, både de som var arga för att det fanns platser som var reserverade för familjer och de som var arga över att skylten inte respekterades. Den enda undersökning jag hittade var en enkätundersökning gjord av den engelska familjesidan gurgle.com vilken det refererades till i många artiklar, bland annat en artikel i Daily Mail. Undersökningen, i vilken 1000 gurgle.com-användare deltagit, visade att familjeparkeringar var en av de största

anledningen till stress för mödrar när de var och handlade. Detta på grund av frustration över att personer vilka inte har barn med sig till affären parkerar på platserna. (dailymail.co.uk läst okt. 2012) Jag lyckades dock aldrig få tag på originalundersökningen, trots flera sökningar och mailande till gurple.com.

1.1.1 Vad är en familjeparkering?

Familjeparkeringar är extra stora rutor avsedda för framförallt småbarnsfamiljer som behöver lite extra plats att ta sig i och ur bilen. De återfinns framförallt vid större mataffärer och shoppingcentra. Jag har inte kunnat hitta något svar på frågan när de introducerades i Sverige men efter en sökning på nätet är de tidigaste kommentarerna jag kan hitta om dem från 2007, och ICA Maxi tycks ha varit tidiga med att införa dessa platser.



Bild 1 Skylt vid familjeparkering

Nedan kommer jag redogöra för de olika beståndsdelarna av mitt uppsatsarbete. Jag börjar i avsnitt 1.2 och 1.3 med att presentera mitt problemområde samt syftet med att titta på detta ur ett vetenskapligt perspektiv. I avsnitt 1.4 kommer en kort beskrivning av vad en familjeparkering är. Vidare ges en överblick av de metoder, 1.5, och teorier, 1.6, jag använder mig av i uppsatsen.

1.2 Frågeställning

Min hypotetiska frågeställning var: Hur beter sig folk vid familjeparkeringsplatserna? Ställer man sig där fast man inte har barn, och hur motiverar man det i så fall? Om någon står där som inte har barn, säger man då ifrån och vad resulterar detta i?

Det var först efter att ha varit ute på fältet som jag kunde utkristallisera min slutgiltiga frågeställning och vilka metoder och teorier jag fortsättningsvis skulle använda mig av.

Denna frågeställning är:

Vilka är det som bryter mot regeln rörande familjeparkering, och hur kan deras beteende förklaras ur ett sociologiskt perspektiv?

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att hitta förklaringar till ett beteende som bryter mot den sociala normen. Genom att titta på ett till synes vardagligt problem såsom familjeparkeringar kan man finna beteendemönster som även kan ge ökad förståelse för andra situationer där normbrytande beteende förekommer.

Social kontrollteori kommer att användas för att förklara *varför* eller snarare *varför inte* vissa personer begår brott. Att ignorera en skylt är, även om det inte är en kriminell handling, ett brott mot en norm. Jag kommer här att betrakta parkeringsrutorna på familjeparkeringen som något man kan stjäla. Man hör ofta att uttryck som ”han stal”, ”tog”, eller ”snodde rutan mitt framför mig”. Liksom att begå brott kan ses som ett moraliskt ställningstagande, så är det ett liknande ställningstagande att besluta sig för att ta en ruta som man inte har rätt att använda. Jag hävdar att det är samma övervägande som görs här som när det gäller brott i en mer juridisk mening. I förlängningen är denna undersökning en del i försöket att finna svar på hur människor utövar kontroll över sig själv och varandra. Hur ter sig denna kontroll, var kommer den ifrån, och hur resonerar man kring densamma?

1.5 Metodologisk utgångspunkt

För att kunna få ett tillfredsställande svar på hur individers beteende på familjeparkeringar kan förklaras ur ett sociologiskt perspektiv så använde jag mig här av en blandning av kvantitativ och kvalitativ metod. Jag började studien genom att genomföra två dolda observationer på en familjeparkering där jag försökte se vad det var som hände på fältet. Jag genomförde också ett antal kortare intervjuer på parkeringsplatsen med personer som hade parkerat på en familjeplats trots att de inte hade barn med sig i bilen. Genom detta hoppas jag kunna utkristallisera vad det egentligen är som händer på fältet. För att tolka de data jag samlat in tog jag hjälp av kontrollteorier. Med avstamp detta gick jag vidare och genomförde åtta samtalsintervjuer med syfte att ytterligare öka min förståelse för det beteendemönster jag observerat. I den observation och de intervjuer som genomförts har jag haft för avsikt att avslöja beteendemönster och förhållningssätt hos studieobjekten, som dessa själva inte är medvetna om eller kanske ens vill kännas vid.

1.6 Teoretiska utgångspunkter

För att ge en förklaring till de olika beteendemönster jag såg vid familjeparkeringen kommer jag att använda mig av tre olika teorier vilka alla tillhör kategorin kontrollteorier.

För att få en övergripande bild av fenomenet kommer jag att använda mig av *rutinaktivitetsteorin*. Denna förespråkar att man studerar brottsligheten i dess kontext. Rutinaktivitetsteorin diskuterar frågan om förändringar i brottsnivån och inte enskilda individers beteende. Det är en så kallad makro- eller strukturell teori, vilken jag kommer att använda mig av för att ge just en övergripande förklaring till vad det är som möjliggör det beteende som jag observerade på familjeparkeringen.

Enligt *självkontrollteorin* kan det faktum att somliga individer följer de sociala normerna medan andra avviker från dem förklaras med deras grad av självkontroll. Det är genom socialisering och social inläring som individer lär sig självkontroll, och därmed minskar benägenheten att ägna sig åt beteenden som kan anses vara antisociala. De amerikanska sociologerna Michael Gottfredsons och Travis Hirschis resonemang om att det är graden av självkontroll som bestämmer hur benägen en viss individ är att begå brott, ger en bra förklaringsgrund till varför frestelsen att begå normöverträdande handlingar tycks vara svårare att motstå för somliga än för andra.

Teorin om *neutraliseringstekniker* ger en förståelse för varför så många parkerar på familjeparkeringen fastän att de inte har barn med sig i bilen. Även denna teori presenterades av två amerikanska sociologer, Gresham Stykes och David Matzas, i artikeln ”*Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency*” från 1957. Neutraliseringstekniker ger individer en möjlighet att kringgå den kontroll som etablerade normer normalt har över individens beteende. Med hjälp av dessa tekniker kan de etiska och moraliska spärrar som normalt hindrar personer att begå brott neutraliseras.

2. Metod

I detta kapitel följer en mer detaljerad genomgång av de metod val och överväganden som gjorts under arbetet med undersökningen av familjeparkeringar. I avsnitt 2.2 behandlas observationerna, i avsnitt 2.3 snabbintervjuerna och slutligen i avsnitt 2.4 samtalsintervjuerna.

2.1 Kvalitativ och kvantitativ metod

Även om kvantitativ och kvalitativ datainsamling är två skilda metoder så utesluter detta inte att man kan kombinera de båda. Jag har i min uppsats valt att använda mig av båda metoderna då jag anser att det leder till en högre grad av förståelse, insikt och fördjupad kunskap av det fenomen jag studerat än om jag hade begränsat mig till enbart en av metoderna (Rosengren & Arvidsson, 2002).

Den kvantitativa metoden står för en statistisk överblick av hur många och vem som parkerar på familjeparkeringarna. Den information detta ger mig använder jag sedan för att gå vidare med en kvalitativ undersökning av vilka de bakomliggande orsakerna kan vara till varför man agerar på ett visst sätt i denna situation. Jag vill inte bara förklara vad de gör utan även försöka skapa en förståelse för varför de agerar som de gör? Jag vill studera fenomenet nära och analysera dess olika betydelser. Jag vill studera ett socialt fenomen i syfte att nå en djupare förståelse för fenomenet i fråga därför måste jag söka upp det i dess egen värld och på dess egna villkor. Detta sker bäst på fältet, ute i samhället (Rosengren & Arvidsson 2002). Med grund i detta valde jag att genomföra två stycken observationer genom vilka jag är ute efter att hitta de osynliga regler som skapar ett visst beteende. Detta är ett försök att se en underliggande struktur i hur man agerar i en vardagssituation som man i vanliga fall inte reflekterar närmare över. Vad är önskat respektive icke önskat beteende, och hur gestaltar detta sig.

Uppsatsen kommer att ha ett multimetodologiskt angreppssätt då min analys kommer att vila på olika datakällor, vilka belyser fenomenet från olika håll. Detta i syfte att förbättra den etnografiska kunskapen och öka chanserna att betydelsefulla fragment i materialet identifieras

och kan undersökas närmare. Motivet är att öka känsligheten i min tolkning och analys (Sjöberg & Wästerfors 2008)

Jag kommer i studien att försöka vara så tydlig och transparent som möjligt när det kommer till de val och antaganden jag har gjort. Det är också viktigt att komma ihåg att den studie jag har gjort inte utger sig för att vara generaliserbar. Något som, ur ett kvalitativt perspektiv, inte heller är nödvändigt eller kanske ens eftersträvansvärt.

2.2 Observation

Jag började som tidigare nämnt uppsatsarbetet med att besöka fältet och genomförde två stycken dolda observationer. För att observera en företeelse och sedan kunna göra en korrekt analys av densamma är det viktigt att beakta tidpunkt för observationen. Även plats kan komma att ha en avgörande roll för analysen. För denna undersökning har jag varit på en parkering i Höganäs kommun vilken ligger på Kullahalvön i nordvästra Skåne. Kommunen har cirka 25000 invånare och där finns två större mataffärer, en nyöppnad ICA Kvantum samt City Gross. Jag valde att genomföra min observation på City Gross parkering då detta är den större av de två affärerna och den är belägen lite i utkanten av staden vilket gör att det är många som tar sig dit med bil. Valet av plats var ett bekvämlighetsval då jag bor i Höganäs och tror att beteendet i detta fall inte skiljer sig mycket åt på olika platser. Något som jag däremot tänkte mycket på var vid vilken tidpunkt jag skulle göra mina observationer. Individer agerar säkert olika vid olika tidpunkter beroende på om de har bråttom, om det är mycket bilar på parkeringen, vem det är som är ute och handlar och så vidare. Jag valde slutligen en tidpunkter då folk kommer från jobbet, det är mycket människor både på parkeringen och i affären, de är kanske trötta, hungriga och bara vill komma hem. Till min andra observation valde jag en tidpunkt som kontrasterar den första, en tid då man kan tänka sig att det är lite lugnare på parkeringsplatsen. Att jag valde två olika tidpunkter var för att se om dessa yttre förhållanden påverkar individer att agera annorlunda.

Då jag med hjälp av observationen försöker se vad det är som händer och sedan utifrån detta gå vidare i min studie vill jag vara så öppen som möjligt under själva observationerna. Jag vill undvika att avskärma undersökningen från data som hade kunnat visa sig vara betydelsefull. Trots detta valde jag att utarbeta en observationsguide för att underlätta observationen och kunna strukturera och sortera det jag observerade (bilaga 1).

2.2.1 Etiska överväganden

Jag genomförde så kallade dolda observationer vilket innebär att de observerade medverkar i en studie som de inte är medvetna om. De ges ingen möjlighet att påverka sin medverkan i studien. Detta kan ses som kränkande för individens integritet, men då det i studien inte går att urskilja enskilda individer så anser jag inte att integriteten har blivit kränkt i detta fall. Det hade inte heller varit möjligt att genomföra denna typ av studie om man först varit tvungen att få ett godkännande av de personer som medverkat. Detta både på grund av att det hade varit alldeles för tidsödande och att det antagligen hade påverkat hur individer agerat. Vet man om att man är observerad är det troligt att beteendet påverkas, till exempel så undviker man kanske ett beteende som man misstänker att andra personer skulle kunna uppfatta som omoraliskt. Med andra ord så var människornas ovetskap en förutsättning för att i detta fall få ett användbart material.

2.3 Snabbintervjuer

En risk med att göra enbart observation är att jag måste tolka handlandet, och då kommer min förförståelse att spela en stor roll för hur jag tolkar situationer. På grund av detta och för att kunna få en djupare förståelse för varför människor agerar som de gör valde jag att komplettera observationen med korta intervjuer av öppen karaktär ute på fältet. Jag valde att intervjua personer som parkerat på familjeplatserna trots att de inte hade barn i bilen.

Jag utgick från frågorna:

- Vem tycker du har rätt att parkera på familjeparkeringarna?
- Hur kommer det sig att du ställde dig där?

Utifrån dessa frågor lät jag intervjupersonerna utveckla sina idéer och tala mer utförligt. Jag inser att det finns en risk här att intervjupersonerna inte kommer att svara helt sanningsenligt då de precis har blivit upptäckta med att göra något ”fel”. Men att tillrättavisa intervjupersonen vid misstanke om detta ligger inte i mitt intresse, det skulle göra mer skada än nytta för både intervjusituationen och forskningsmaterialet. Då är det mer intressant att ställa sig själv frågan hur det kommer sig att personen ifråga inte säger vad de egentligen

tycker. Det intressanta är inte alltid om intervjupersonen talar sanning eller inte utan hur man som forskare förhåller sig till den information man får. (Sjöberg & Wästerfors 2008)

2.4 Samtalsintervjuer

Efter observationen och kortintervjuerna kvarstod en mängd frågor, såsom hur de olika personerna resonerar kring platserna. Vad är det som gör att vissa respekterar skylten medan andra inte gör det? Är det för att de tycker att det är moraliskt rätt, rädsla för sociala sanktioner, eller något helt annat? Hur kommer det sig att somliga parkerar där trots att de själva anser att deras handlande är omoraliskt och att de skäms när de upptäcks? Hur skiljer sig de individer som respekterar respektive inte respekterar skylten åt? När jag efter mitt besök på fältet tittade på de material jag samlat in kände jag att det behövdes något mer för att hitta förklaringen till varför skylten om familjeparkering ignorerades i så stor utsträckning. För att nå en djupare förklaring till fenomenet valde jag därför att genomföra ett antal mer ingående intervjuer. Med utgångspunkt i mitt insamlade material valde jag ett antal teorier (vilka jag kommer att presentera i nästa kapitel) med vars hjälp jag hoppas kunna finna en förklaring till de beteendemönster jag hittat. Utifrån dessa teorier utarbetade jag en intervjuguide (bilaga 2) med 21 huvudfrågor. Alla frågor har öppna svarsalternativ, utom fråga 10 där intervjupersonen ombeds svara på hur impulsiva de är på en skala mellan 1 och 10.

Jag har använt mig av strategiskt urval då jag valde vilka jag skulle intervjua. Jag valde strategiskt urval då jag behöver ha en del information om de intervjuade på förhand, till exempel om de har körkort och brukar köra bil till affären. Jag ville också ha en så stor bredd som möjligt på intervjuerna (Eneroth 1987). Jag har valt att intervjua personer av olika kön och olika åldrar. Min förhoppning var att intervjupersonerna skulle bestå av individer som handlade olika vid familjeparkeringarna. Både personer som parkerar på platserna trots att de inte har barn med sig i bilen, och personer som inte parkerar på familjeplatserna. Jag intervjuade fyra män och fyra kvinnor varav två har småbarn och två har både barn och barnbarn. De intervjuade är i åldrarna 23-58 och har varierande utbildning och arbete.

Eftersom jag valt att intervjua personer från min bekantskapskrets så finns det en risk för att jag på förhand tror mig veta vad de tycker och menar, därför var det här extra viktigt att jag verkligen lät intervjupersonerna själv prata och att jag inte fyllde i vad jag tror de menar. En

risk i intervjusituationen är att man som forskare själv kommer att styra samtalet alltför mycket i den riktning som man själv finner intressant eller att man fyller i vad man tror respondenten menar. Det är viktigt att man är medveten om de risker som finns och tar dem i beaktande när man går igenom det insamlade materialet.

Jag använde mig av riktat öppna samtalsintervjuer då jag var intresserad av intervjupersonernas upplevelser i vid mening. Jag använde här fyra kategorier av frågor:

1. Bakgrundsfakta
2. Inställning till familjeparkeringar
3. Självkontroll
4. Inställning till andra mildare brott (juridiska och normbrott).

Det ges möjlighet till individuella följdfrågor som ger intervjupersonen möjlighet att vidareutveckla och fördjupa sina tankar på ett personligt sätt. Detta bidrar till att skapa ett samspel mellan intervjuaren och intervjupersonen som kan ge en djupare förståelse för den intervjuades tankar. Jag började med att tala om för intervjupersonen vilket upplägg intervjun skulle ha och jag berättade för dem när jag bytte kategori av frågor. Detta för att ge intervjupersonerna insyn i vilken typ av frågor som kan tänkas komma och därmed öka tryggheten i situationen.

3. Resultat av observationerna

Den första observationen ägde rum fredagen den 26/10 klockan 16.30-18.30 på City Gross parkering i Höganäs. Där finns 14 platser nära ingången som är familjeparkeringar. Dessa platser är bredare än de vanliga platserna, så att det ska vara lättare att få barn med barnstolar in i och ut ur bilen. Jag satt i en bil på raden mittemot familjeparkeringen och hade mycket bra uppsikt över 12 av de 14 platserna. Trots att det är mycket bilar på parkeringen så är det inte mycket folk som på samma gång befinner sig på den del av parkeringen som jag observerar. Vid några tillfällen var det några som packade in i bilen samtidigt men mestadels var personerna på parkeringsplatsen relativt ensamma. Under den tid jag observerade fältet så var det 60 bilar som parkerade där. 80% av dem hade inga barn i bilen eller barn som var tonåringar och i två fall satt de äldre barnen kvar i bilen medan föraren var inne i affären. Så fort någon ruta blivit ledig så kom det en ny bil och parkerade där, det tycktes inte spela någon roll att det fanns andra lediga platser i närheten som inte var familjeplatser.

Andra observationen genomfördes en söndag förmiddag mellan kl 11.10 till 12.10, anledningen till val av dag och tid var att jag ville ha en tidpunkt som var så olik min första observation som möjligt för att se om tidpunkten på något sätt skulle ha inverkan på resultatet. Det var ganska kallt cirka 3 grader och småregn, vilket kan ha haft betydelse då vädret kan ha ökat de parkerandes vilja att stå så nära entrén som möjligt. Men då det under hela observationen fanns lediga platser på raden bakom familjeparkeringen, vilket skulle innebära max 10 meter extra att gå, och att de som parkerade inte heller tycktes ha mer bråttom in i affären än de som parkerade där vid första observationstillfället, tror jag inte att detta hade så stor inverkan på resultatet.

Resultatet vid de båda observationerna blev i stort sett detsamma, dock var det en något lägre medelålder speciellt bland männen vid det andra observationstillfället. En annan sak som skiljde sig åt var att det var lika många män som kvinnor som parkerade på familjeplatserna utan barn i bilen vid det andra observationstillfället. Men det var fortfarande bara cirka 20 procent av dem som parkerade på platserna avsedda för barnfamiljer som hade barn med sig

till affären. Efter de två observationerna gick det inte att urskilja några mönster när det gäller vilken typ av bilar som parkerade där, inte heller människorna tycktes vid en första anblick tillhöra någon specifik kategori. Men efter att ha sammanställt mitt resultat kan man se två grupper som utkristalliserar sig som felparkerare; den ena är män i allmänhet, och den andra är personer i den av mig uppskattade åldern 50-60 år.

4. Teori

I detta kapitel kommer jag att presentera de teorier jag valt att använda mig av för att hitta en förklaring till hur olika individer förhåller sig till familjeparkeringarna. Alla de teorier jag valt är så kallade kontrollteorier, därför kommer jag att börja med en övergripande beskrivning av denna typen av teoribildning. Därefter kommer en genomgång av de tre teorier jag valt att koncentrera mig på. Kapitel 4.2 tar upp Rutinaktivitetsteorin, en så kallad makroteori, vilket innebär att den ser mer till strukturella skeenden utan fokus på specifika individer. Självkontrollteorin och Teorin om neutraliseringstekniker är båda så kallade mikroteorier, vilka flyttar ner fokus från övergripande strukturer till individnivå. Dessa två teorier tas upp i kapitel 4.3 respektive 4.4.

4.1 Kontrollteori

Det gemensamma för alla kontrollteorier är att de utgår från frågan ”Varför finns det laglydiga människor?” istället för den vanliga frågan ”Varför begår man brott?” Enligt dessa teorier är brottslighet lockande för alla människor, frågan är då vad det är som gör att de flesta av oss ändå avhåller oss från att begå ett brott. Dessa val görs enligt teorin med grund i rationella val. Vad är det då som gör att de flesta av oss i de flesta situationer avstår från att begå brottsliga handlingar. Enligt kontrollteorin beror brott och försumlighet på försvagade eller nedbrutna sociala band, frånvaron av social kontroll eller avsaknad av socialisationsprocesser som bygger upp ett laglydigt och normkonformt beteende. Kontrollteoretikerna menar att det är människans relationer, åtaganden, värderingar, normer och övertygelser som gör att hon inte bryter mot lagar och värderingar. Social kontroll är med andra ord de processer och mekanismer som reglerar individers och grupperns beteenden så att de handlar i enlighet med samhällets eller den sociala gruppens regler, normer och värderingar. Människans relationer, åtaganden, värderingar, normer och övertygelser uppmuntrar till att inte bryta mot lagen. Det finns många teorier inom kontrollteorin, men de är alla överens om att de flesta avhåller sig från brottsligt beteende genom samhällets eller den egna kontrollen (Larsson & Engdahl 2011, Sarnecki 2009).

4.2 Rutinaktivitetsteorin

Rutinaktivitetsteorins huvudsyfte är att förklara förändringarna i brottsnivån i samhället. Förändringar i vardagsbrottsligheten såsom stöld, skadegörelse och inbrott är enligt teorin intimt förknippade med vardagens olika rutiner. Exempelvis om man parkerar på en mörk sidogata så ökar risken för bilstöld, eller att mängden inbrott ökar under semestertider då många hus står tomma. Enligt rutinaktivitetsteorin så måste tre förutsättningar finnas för att ett brott ska begås:

- Motiverad förövare
- Lämpligt objekt
- Avsaknad av kapabla väktare (närvaro av andra människor eller av olika bevakningssystem).

Det är samspelet mellan dessa faktorer som ger förutsättningen för brottsligheten.

Objektets lämplighet karakteriseras, enligt sociologen Marcus Felson, av fyra egenskaper:

- Värde - Objektets värde, ekonomiskt eller symboliskt, sett ur gärningsmannens perspektiv.
- Tröghet - Objektets fysiska egenskaper.
- Synlighet - Objektet är lätt att urskilja
- Tillgänglighet - Objektets tillgänglighet

De strukturella förhållanden som är relaterade till förekomsten av brott är desamma som är relaterade till en mängd andra omständigheter i samhället, inklusive hela samhällsstrukturen och dess förändringar. Det är vårt dagliga liv som skapar förutsättningar för den brottslighet som finns i vårt samhälle. Sociala trender och låg- respektive högkonjunktur är faktorer vilka påverkar brottslighetsnivån. En viktig konsekvens av detta, är att vi inte kan förvänta oss några dramatiska förändringar i omfattningen och karaktären av brottsligheten utan att det också sker andra väsentliga samhällsförändringar (Cohen & Felson 1979).

Ett praktiskt mål för rutinaktivitetsteorin är att försöka försvåra möjligheten att begå brott. Enligt teorin bör detta göras genom en ökning av kapabla väktare och att de kapabla väktarnas förmåga ökar. Detta leder i sin tur till att upptäcktsrisk ökar och därmed kommer individer göra det rationella valet att avstå från den brottsliga handlingen. Detta kan handla om kameraövervakning, tekniskt skydd för varor som är stöldbegärliga, med mera (Felson 2002). Här kommer jag att använda teorin som en förklaringsmodell till varför det är så många individer som inte respekterar skylten rörande familjeparkering.

4.3 Självkontrollteorin

Teorin om självkontroll kommer ur Travis Hirschis teori om sociala band och har utvecklats i samarbete med Michael Gottfredson. Teorin om självkontroll presenterades 1990 i boken "A general theory of crime" i vilken författarna utgår från två antaganden. Det ena är att individers handlande i hög grad styrs av viljan att uppnå största möjliga tillfredsställelse av sina behov till minsta möjliga kostnad. Det andra är att de utgår från ett antagande om att individer är kalkylerande och rationella i sina val. Det sker ett ständigt övervägande mellan bland annat vinster, sanktioner och upptäcktsrisk i samband med att man begår en viss handling. De förklarar skillnaden i individers benägenhet att begå brott med skillnaden i deras självkontroll. Detta då låg självkontroll gör att individen brister i sin förmåga att överväga och vid behov hindra handlingar som kan få negativa konsekvenser. Människor med låg självkontroll är väldigt "här och nu", de vill ha snabb tillfredsställelse av sina behov. Eftersom individer med låg självkontroll saknar uthållighet, och då brott ofta ger snabba resultat, blir lagöverträdelser tilltalande. Enligt Gottfredson och Hirschi är individer med låg självkontroll även äventyrliga och risktagande. De tenderar att vara själviska och okänsliga för andras lidande och har minimal tolerans gällande frustration. Trots detta kan de vara charmiga och generösa om de upptäcker att man får direkt och enkel belöning för detta (Gottfredson och Hirschi 1990). Då jag anser att Gottfredson och Hirschi lägger lite väl mycket av personlighetsdragen under kategorin självkontroll så kommer jag endast att använda delar av teorin.

Vad som orsakar denna brist på självkontroll kan variera, men de centrala orsakerna kan enligt Hirschi och Gottfredson härledas till brister i uppfostran och andra tidiga störningar i uppväxtförhållandena. Här ingår även psykologiska och biologiska förklaringsgrunder.

Graden av självkontroll är enligt teorin statisk genom livet (Gottfredson och Hirschi 1990). Jag kommer inte att lägga vikt vid vilka bakomliggande mekanismer som leder till att vissa individer har låg självkontroll medan andra har hög. Mitt fokus kommer att ligga på huruvida graden av självkontroll är relevant när det gäller normöverträdelser. Vad som orsakar den låga självkontrollen är intressant, men detta går utanför syftet med denna uppsats.

4.3.1 Kritik mot självkontrollteorin

Det finns forskning som visar att självkontrollteorins påstående om att självkontrollen är statisk över livsrytmen inte har empiriskt stöd. Händelser och förändringar i individers liv påverkar beteendet, och då också nivån på självkontrollen. Teorin har också fått mycket kritik på grund av att den gör anspråk på att förklara brottsligheten i sin helhet. Kritikerna menar att detta leder till att teorin inte kan förklara allt den avser att förklara och att den ger självklara förklaringar till brottsligheten (Sarnecki 2009). Det kan också vara svårt att se om det är den låga självkontrollen som skapar brottslingen, eller om det är så att Gottfredson och Hirschi har letat efter personlighetsdrag hos individer som begår brott och sedan kategoriserat dem som tecken på låg självkontroll. Forskarna tycks bygga begreppet självkontroll på brottslingars personlighet istället för att först definiera vad som ingår i begreppet självkontroll, och därefter kontrollera denna definition med personlighetsdrag hos individer med ett brottsligt beteende.

4.4 Neutraliseringstekniker

Neutraliseringstekniker är enligt Stykes och Matzas artikel ”*Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency*” tekniker som används vid normöverträdelser. Genom att använda sig av dessa tekniker kan individer kringgå den kontroll som etablerade normer normalt har över individens beteende. Etiska och moraliska spärrar som normalt hindrar personer att begå brott neutraliseras. Stykes och Matzas presenterar fem olika typer av neutraliseringstekniker, nämligen:

1. **Förnekande av ansvar** (the denial of responsibility) – individen lägger ansvaret för sitt handlande på krafter utanför sig själv vilka är utom deras kontroll, till exempel föräldrar som inte bryr sig och dåligt umgänge. Individen ser sig själv som hjälplöst satt i en viss situation utan något egentligt val, exempelvis ”jag var tvungen att ta det för jag har inga

pengar”. Så länge individen kan se sig själv som utan ansvar för sitt normbrytande handlande så reduceras skamkänslan kraftigt som ett verktyg till att avhålla sig från att begå normbrytande handlingar.

2. **Förnekande av skada** (the denial of injury) – när individen värderar hur fel en viss handling är så görs en åtskillnad i om handlingen verkligen skadar någon eller inte. Vad som räknas som att skada någon kan ta väldigt många uttryck, ofta innebär detta att individen förnekar eller förminskar den skada som denna orsakar. Ett exempel på detta är att ”det gör inget att jag stal, de får ändå tillbaka det på försäkringen”.
3. **Förnekande av offer** (the denial of the victim) – om individen skulle ta på sig ansvaret för handlingen och erkänner för sig själv att den orsakar skada så kan individen, för sig själv, förklara handlingen som okej ur ett moraliskt perspektiv genom att neutralisera offret. Handlingen är rättfärdig på grund av vissa omständigheter, till exempel en berättigad hämnd eller ett straff. På så vis kan individen skjuta över ansvaret för brottet på offret. Andra sätt att förneka offret är om de är fysiskt frånvarande, okända eller abstrakta.
4. **Fördömande av de som fördömer** (the condemnation of the condemners) – Individen flyttar fokus från sina egna avvikande handlingar till motiven och beteenden hos dem som ogillar överträdelsen. Genom att attackera andra blir det lättare att förtränga eller ignorera felet i det egna handlandet.
5. **Högre lojalitet** (the appeal to higher loyalties) – intern och extern social kontroll kan neutraliseras genom att man offerar samhällets fordringar på grund av fordringar från den lilla sociala grupp man tillhör. Individen ser sig själv som fast i ett dilemma som måste lösas genom att bryta mot lagen. Avvikandet från vissa normer kan förekomma inte på grund av att de förkastas utan för att andra normer, vilka är mer påtryckande eller erhåller en högre lojalitet, sätts före.

Genom neutralisering legitimeras den normöverträdande handlingen, och man kan därmed rättfärdiga sitt brottsliga handlande vilket skyddar överträdaren från skuld känslor.

5. Analys

I detta kapitel görs en analys av de observationer och intervjuer som genomförts. I avsnitt 5.1 analyseras det empiriska materialet utifrån rutinaktivitetsteorin. Analysen flyttas sedan från ett strukturellt perspektiv ner till individnivå och i avsnitt 5.2 och 5.3 används självkontrollteorin och teorin om neutraliseringstekniker för att förklara och ge en förståelse för individers skilda beteenden.

5.1 Rutinaktivitetsteori

Resultatet från mina observationer visar att familjeparkeringen har alla de tre element som enligt rutinaktivitetsteorin måste finnas för att ett brott ska begås. Det finns **motiverade förövare** som vill åt det **lämpliga objektet**, det vill säga parkera på de lediga breda rutorna nära entrén. Då det sällan befinner sig personer i närheten när man parkerar så gäller en **avsaknad av kapabla väktare** vilka skulle kunna avskräcka den motiverade förövaren från att begå den normöverträdande handlingen. Detta styrks också av att jag i ett par av intervjuerna fick svar att de bara parkerar där om det inte finns någon i närheten, då de inte vill riskera att bli tillrättavisade. Familjeplatserna är lämpliga objekt då de uppfyller Felsons (2002) fyra egenskaper för vad som är ett lämpligt objekt. De har ett **värde** sett ur gärningsmannens perspektiv, värdet kan vara olika för olika individer men det ligger i att platserna är större och är placerade närmare ingången till affären. När det gäller vad Felson kallar **tröghet**, det vill säga objektets fysiska egenskaper, och **synlighet** så innebär det faktum att rutorna är bredare och därmed både lättare att urskilja och parkera på att objektet är ett attraktivt val. Den sista egenskapen är **tillgänglighet**, och det var tydligt under observationen att när en lucka var ledig så var det snabbt någon som tog den.

Enligt rutinaktivitetsteorin bör man för att få bukt med att kunder utan barn parkerar på familjeplatser avlägsna någon av de tre förutsättningarna vilka måste finnas för att ett brott ska begås. Att avlägsna de motiverade förövarna blir svårt då affärerna vill ha sina kunder. Ett annat sätt att få bukt med missbruket vore att införa någon form av kapabla väktare, till exempel parkeringsvakter. Men detta skulle bli kostsamt för affärerna. Den enklaste åtgärden

här vore att göra platserna mindre attraktiva för dem utan barn. Ett sätt att göra det på skulle vara att flytta platserna längre från entrén och därmed minska objektets attraktivitet.

5.2 Neutraliseringstekniker

I de kompletterande intervjuerna ute på fältet visade det sig att i stort sett alla de som jag intervjuat tyckte att det var bra med familjeparkeringar. De flesta tyckte att de självklart var till för barnfamiljer. Det var även många som sa att de själva tyckte att deras agerande var moraliskt fel. Efter detta kom det självklart ett *men...* Anledningar som de uppgav till att de parkerade där trots att de inte hade barn med sig i bilen var:

- Jag hade bråttom
- Det är bättre än att parkera på handikapplatserna.
- Det var närmre.
- Jag såg inte skylten.

Någon ursäktade sig med att han ”*brukade*” ha barnen med sig.

Den vanligaste kommentaren var "*Jag är rädd om bilen, alla platser skulle vara lika breda.*" Det var bara en av de 15 jag frågade som var negativt inställd till familjeparkeringar som fenomen, som han själv uttryckte det "*Jag tycker att det är ett jävla trams*". När det kommer till de svar jag fått så kan man se att åtminstone tre av Stykes och Matzas neutraliseringstekniker är representerade.

I de längre intervjuerna kom det fram att det var fyra stycken som brukar parkera på familjeplatser fast de inte har barn med sig. Av dem som parkerar på familjeparkering så finns det personer som tycker det är trams, men även de som tycker att det är bra med familjeparkeringar men trots detta väljer att parkera där. Även här kan man se att Stykes och Matzas neutraliseringstekniker användes för att legitimera den normöverträdande handlingen.

5.2.1 Förnekande av ansvar

De som själv ansåg att de handlat fel ur ett moraliskt perspektiv och svarade att de ställde sig där trots detta och ursäktade handlandet med att det var på grund av stress och/eller att det var

närmre till entrén kan förklaras med förnekande av ansvar. De parkerande lägger här ansvaret för sitt handlande på krafter utanför sig själv, till exempel tiden, vilka är utom deras kontroll. De ser sig själv som hjälplöst satta i en viss situation utan något egentligt val, *"jag hade så bråttom"*. Exempel från samtalsintervjuerna är *"jag har alltid, och även när jag var liten och var med mamma och handlade, försökt att hitta en lucka så nära ingången som möjligt. Om jag tänker efter inser jag ju att det inte spelar någon roll om jag måste gå några meter längre på parkeringen. Speciellt inte med tanke på hur mycket man sedan går inne i affären. Men det sitter på något sätt i ryggmärgen, att man ska hitta en plats så nära som möjligt."* Vilket är ett ganska tydligt exempel på förnekande av ansvar. Ett annat exempel på detta är *"... det är de bra platserna vid entrén och de står ofta tomma vilket är slöseri. Det kunde istället finnas bredare rutor för alla som behövde det lite längre från entrén där det ändå alltid finns lediga platser."*

5.2.2 Förnekande av skada

Även den av intervjupersonerna som säger att hon tycker att det är onödigt med familjeparkeringar ursäktar sitt beteende. Ursäkterna faller väl inom ramarna för Stykes och Matzas neutraliseringsteknik förnekande av skada. Detta är när individen värderar hur fel en viss handling är, då det görs en åtskillnad i om handlingen verkligen skadar någon eller inte. Vad som räknas som att skada någon kan ta väldigt många uttryck, ofta innebär detta att individen förnekar eller förminskar den skada som denna orsakat. Ett exempel här är att *"Jag ställer mig bara där om det finns fler lediga platser."*

5.2.3 Förnekande av offer

Resonemang som *"om de uppfostrar sina barn så behövs det inte"* och *"det har alltid fungerat förr"* är exempel på förnekande av offren, här tar de parkerande på sig ansvaret för handlingen. De erkänner för sig själv att de i och med att de tar en ruta från småbarnsfamiljer orsakar en viss skada. Men de förklarar sin handling som okej ur ett moraliskt perspektiv genom att neutralisera offret. På så vis skjuter de över ansvaret för brottet på offret, det vill säga barnfamiljerna. När det kommer till svar som *"Det är bättre än att parkera på handikapplatserna"* kan man även se det som en typ av förnekelse av offren. Ett annat exempel är: *"Bara för att man har barn innebär det inte att man har svårt att gå"*. Andra sätt att förneka offret är om de är okända eller abstrakta. Detta kan förklara att de som gjorde flest överträdelser under mina observationer var de som var runt 50 år. I den åldern är det inte så

många som själv har småbarn och man har ännu inte fått barnbarn. Även det faktum att man är relativt ensam när man parkerar, offren är fysiskt frånvarande, gör att det blir lättare att förneka offret.

5.2.4 Fördömande av dem som fördömer

Den mest förekommande neutraliseringstekniken i detta fallet visade sig vara **fördömande av dem som fördömer**. Individerna flyttar fokus från sina egna avvikande handlingar till motiv och beteenden hos dem som ogillar överträdelsen. Till exempel *"jag behöver stå i de bredare rutorna för annars kommer någon att slå upp sin bildörr på min bil"*. Genom att attackera andra så är det lättare att förtränga eller ignorera felet i det egna handlandet.

Det empiriska materialet i undersökningen ger bra stöd åt Stykes och Matzas antagande om att i och med att individer kan se sig själv som utan ansvar för sitt normbrytande handlande så reduceras ogillande av sig själv kraftigt. Detta ogillande vilket i annat fall fungerar som en kraftfull mekanism för att avhålla individer från att begå normbrytande handlingar.

5.3 Självkontrollteorin

Men hur kommer det sig då att en del väljer att parkera på platser som de, enligt egen utsago, tycker är till för andra – medan andra avhåller sig från att parkera där? Enligt Gottfredson och Hirschi beror dessa skillnader på olika stark självkontroll. Vid en första anblick av resultaten var det svårt att se några klara mönster mellan syndarna och de som avhöll sig från att parkera på familjeplatserna. Det gjorde ingen skillnad om de själv har barn eller inte och inte heller hur gamla barnen är. Det var en jämn fördelning mellan kön och utbildningsnivå.

Efter att ha gått igenom materialet från samtalsintervjuerna började dock vissa skillnader att uppenbara sig. De som parkerade på platserna tenderade att vara lite yngre. När det gäller inställning till andra mildare brott så kan man se att de som bryter mot regeln angående familjeparkeringen överlag har en mer negativ inställning till de regler som finns, även om det varierar mycket från person till person. Människor med låg självkontroll är enligt Gottfredson och Hirschi väldigt "här och nu"-inriktade, de vill ha snabb tillfredsställelse av sina behov. Frågor som jag hade tänkt skulle mäta detta var frågorna 10-16 (se bilaga 2). Men det visade

sig inte ge några större variationer mellan dem som parkerar på familjeparkeringar utan barn med till affären, och de som inte gör det.

Den stora skillnaden man trots allt kan se mellan de två grupperna är att de som parkerar på familjeparkeringen, både de som tycker att parkeringen är ”trams” och de som tycker den är bra, är att de tenderar att oftare handla på ett sätt som går emot vad de egentligen tycker är rätt. Även detta kan ses som ett tecken på bristande självkontroll, att man handlar på ett sätt vilket man egentligen tycker är fel.

Andra skillnader mellan dem som följer normen och de som inte gör det är hur dessa agerar när de blir arga. Tre av dem som aldrig parkerar på familjeplatserna svarade att de blir introverta när de blir arga, exempelvis *"Jag är passivt aggressiv. Det lagras inombords. Till slut brister det och jag blir jättearg. Men jag skriker inte mycket, men är upprörd, det kan slå över till gråt"* och den fjärde svarade att han säger vad han tycker och sedan går därifrån. Alla de som kan tänka sig att parkera på platserna svarade att de skriker och gormar när de blir arga.

De som parkerar på familjeplatserna har en högre benägenhet till att både köra för fort och att strunta i bältet i bilen. Detta kan förklaras med Gottfredson och Hirschi antagande om att individer med låg självkontroll även är äventyrliga och risktagande.

Efter genomgången av det empiriska materialet kunde man se att Gottfredson och Hirschi två antaganden om att individers handlande i hög grad styrs av viljan att uppnå största möjliga tillfredsställelse av sina behov till minsta möjliga kostnad tycks styrkas. Man kan i både kortintervjuerna och samtalsintervjuerna se att den största anledningen till att personer väljer att stå på parkeringsplatsen, som de vet och ibland själv tycker är till för andra, är att det är närmare till entrén samt att platserna är bredare och bättre. Det andra antagandet är att Gottfredson och Hirschi utgår från ett instrumentellt antagande om att individer är kalkylerande och rationella i sina val. Det sker ett ständigt övervägande mellan bland annat vinster, sanktioner och upptäcktsrisk före att nå fram till en viss handling. Som en av

intervjupersonerna sa så var anledningen till att hon inte oftare ställde sig på platserna avsedda för barnfamiljer att hon inte vill riskera att bli tillrättavisad.

Gottfredson och Hirschi har fått mycket kritik för deras påstående om att självkontrollen är statisk över livscykeln. Något som talar för denna kritik är att en av intervjupersonerna svarade på frågan ”Om du har småbarn, har din inställning förändrats sen du fick barn?” ”*Nej det tror jag inte, men jag tror att min attityd till sådana här saker har förändrats i och med att jag blivit äldre*”. Detta kan ses som ett tecken på att händelser och förändringar i individers liv påverkar beteendet, och då också nivån av självkontroll. Något som däremot stödjer Gottfredson och Hirschi påstående att självkontrollen är statisk, är att svaren från en av de intervjuade personerna – som har ett så kallat brokigt förflutet, även om personen sedan länge har tagit sig ur det gamla livet – avviker ganska markant från de övrigas vad gäller det som kan ses som indikatorer på självkontroll.

De som avhåller sig från att parkera på platserna tycks förutom att ha en högre grad av självkontroll även ha en högre grad av tilltro till de regler som finns, exempelvis fartgränser, men framförallt så ser de handlandet i ett större perspektiv. Medan de som väljer att parkera på platser avsedda för småbarnsfamiljer bara ser till den enstaka händelsen, reflekterar de andra över vad det skulle innebära om alla gjorde det. Tecken på detta är svaren på frågan ”Vad tycker du om andra som parkerar där trots att de inte har barn med sig till affären?” ”*Det är förkastligt. Allt faller, då skulle det finnas stora platser för alla. Då är det ingen mening med det.*” En annan svarade ”*Det är ett beteende som innebär att man inte följer de gemensamma reglerna vilket i förlängningen skulle innebära att man kan stå var och hur som helst*” och ”*jag brukar följa regler, om man inte gör det skulle det blir kaos i samhället*”. Detta tyder på att de har en starkare förankring till samhället, de tycks ha starkare sociala band än de som väljer att parkera på platserna trots att de inte har barn med sig till affären.

6. Sammanfattning och reflektioner

I denna uppsats har jag undersökt hur man agerar på familjeparkeringar, det vill säga större parkeringsrutor utmärkta med en speciell skylt, vilka finns vid vissa shoppingcentra och mataffärer. Jag har försökt finna svar på frågan *Vilka är det som bryter mot regeln rörande familjeparkering och hur kan deras beteende förklaras ur ett sociologiskt perspektiv?*

För att hitta svaret på denna fråga genomförde jag två observationer i samband med vilka jag gjorde 15 kortintervjuer ute på fältet. När observationerna och de korta intervjuerna var genomförda kände jag att jag hade fått en ganska bra bild av hur folk agerar och motiverar sitt handlande på familjeparkeringen. Efter att ha granskat det empiriska material jag samlat in insåg jag dock att det behövdes mer djup för att kunna besvara min frågeställning på ett tillfredsställande sätt. För att nå en djupare förståelse för individers olika agerande och vad som ligger bakom detta, valde jag därför att genomföra åtta samtalsintervjuer. Observationerna och intervjuerna analyserades sedan med hjälp av kontrollteori.

När det gäller första delen av frågan, *Vilka är det som bryter mot regeln rörande familjeparkering?*, visade observationerna att det inte är någon specifik grupp som ignorerade skylten. Det var 80% av de som parkerade där som inte hade barn med sig i affären, och det var alla typer av människor, även om medelålders män var något överrepresenterade. När det gäller andra delen av frågan, *hur kan deras beteende förklaras ur ett sociologiskt perspektiv?*, visade mitt empiriska material tillsammans med rutinaktivitetsteorin att den strukturella anledningen till att folk väljer att parkera på platserna trots att de inte har barn med sig till affären är att det finns motiverade förövre, ett lämpligt objekt och avsaknad av kapabla väktare. För att komma till rätta med detta är lösningen enligt rutinaktivitetsteorin att ett av de tre element vilka alla måste finnas för att ett brott ska begås avlägsnas. I detta fall vore en lösning att flytta platserna längre från entrén.

När man sedan går ner på individnivå och undersöker de förklaringar som människor ger till sitt agerande är Stykes och Matzas teori om neutraliseringstekniker användbar. Med hjälp av denna teori kan det förklaras hur det kommer sig att individer, trots att de själva tycker att de

handlar fel, ändå väljer att parkera på familjeplatserna? Genom neutralisering legitimerar de den normöverträdande handlingen och kan därmed rättfärdiga de sitt normöverträdande handlande. De neutraliseringstekniker som blev tydliga här var förnekande av ansvar, förnekande av skada, förnekande av offren och fördömande av dem som fördömer.

Men hur kommer det sig då att vissa individer står emot frestelsen att parkera där, medan andra inte klarar av det? Här använder jag mig av Gottfredson och Hirschi teori om självkontroll som förklaringsmodell. Det empiriska materialet visar på en samstämmighet mellan graden av självkontroll och benägenheten att parkera på en plats som är avsedd för småbarnsfamiljer. Det spela mindre roll vad man tycker om att denna typ av platser över huvud taget finns. Det finns de som tycker att platserna är trams men ändå inte ställer sig där på grund av skylten. Medan det finns andra som tycker att det är bra att denna typ av platser finns, men trots detta väljer att parkera på platserna utan barn med i bilen. Skillnader man kan se mellan dem som parkerar på platserna fastän att de inte har barn med i bilen och dem som avhåller sig från detta är att de som avhåller sig har en högre grad av självkontroll.

I undersökningen visade det sig efter analysen av samtalsintervjuerna att den mest utmärkande skillnaden mellan dem som parkerade på platser avsedda för småbarnsfamiljer och dem som avhöll sig från att göra detta var en samhällelig helhetsbild. De som avhöll sig, vad dessa än ansåg om denna typ av tingade parkeringsplatser, visade sig sätta sitt eget handlande i en större kontext. Dessa ser sig själv och sitt agerande som en del i ett system, i vilket det är av avgörande betydelse att varje enskild individer följer de normer och regler som finns, hur obetydliga dessa regler än kan tyckas vara. Om inte normer och regler efterlevs kommer det i förlängningen leda till att allt urartar och det blir kaos i samhället.

De som i samtalsintervjuerna däremot sade att de bröt mot regeln rörande familjeparkeringarna såg istället sitt handlande rent individuellt, utan att reflektera över vad det skulle kunna innebära i en större kontext. Men kan även detta ses som en del av personernas självkontroll? En individ med hög grad av självkontroll ger sig mer tid att reflektera över sitt handlande och kan därmed sätta sitt agerande i ett större sammanhang, medan de med låg självkontroll bara agerar utan någon närmare eftertanke.

När jag har gjort min analys av familjeparkeringarna så har det visat sig vara mycket mer komplext och intressant än vad jag först trott. Genom att studera ett till synes vardagligt och trivialt fenomen som familjeparkeringar, kan man finna mönster i individers beteenden och

resonerande vilket kan ge en förståelse för normbrytande beteende i stort. Det är ingen slump att vissa beteendemönster uppenbarar sig. Hur man betar sig i en så vardaglig situation som parkering har visat sig vara en komplex kombination av personlighet, yttre förhållanden och förmågan att sätta det egna handlandet som en del i samhället som helhet. Det hade varit intressant att genomföra en större studie för att se om resultaten håller, om så skulle vara fallet skulle detta kunna hjälpa oss att på förhand få en fingervisning för hur olika individer kommer att agera i liknande situationer och därmed kunna undvika att det blir som med familjeparkeringen utanför City Gross i Höganäs, där cirka 80 procent av dem som parkerar där inte har barn med sig till affären.

Litteraturlista

Cohen E. Lawrence & Felson, Marcus 1979. "*Social change and crime rate trends: a routine activity approach*". American sociological review. Vol 44, no 4. sid 588-608 American Sociological Association.

Eneroth, Bo. 1987. "*Hur mäter man "vackert"*" Grundbok i kvalitativ metod". Graphic Systems AB

Felson, Marcus 2002. "*Crime and everyday life*" 3rd ed.. Thousand Oaks, Kalifornien, USA: Sage Publications Inc.

Gottfredson, Michael & Hirschi, Travis 1990. "*A General Theory of Crime*". Stanford, Kalifornien: Stanford University Press

Gubrium, Jaber. F. & Holstein, James. A. 1997. "*The New Language of Qualitative Method*". Oxford University Press

Larsson, Bengt & Engdahl (red) 2011. "*social kontroll -övervakning, disciplinering och självreglering*" Malmö: Liber AB

Rosengren, Karl Erik och Arvidson, Peter 2002. "*Sociologisk metodik*". Malmö:Liber

Sarnecki, Jerzy 2009. "*Intoduktion till kriminologi*".Lund: Studentlitteratur

Sjöberg, Wästerfors 2008. "*Uppdrag forskning*". Malmö: Liber förlag

Stykes, Gresham och Matza, David. 1957 "*Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency*". American Sociological Review vol 22 no 6 Dec 1957 sid 664-670

Internetkällor

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1310009/Family-parking-bays-cause-fury-mothers-shoppers-unfairly-hog-spaces.html>

http://hallandsposten.se/nyheter/halmstad/1.1344996-tv-manga-satsar-pa-familjeparkering?articleRenderMode=article_full_discussion

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=4027&artikel=4511707>

<http://www.familjeliv.se/Forum-3-96/m61980887.html>

<https://www.flashback.org/t754520>

Bilaga 1

Observationsguide

Tid

Barn i bilen

Man kvinna

Om inga barn, hur många pers. i bilen.

Ungefärlig ålder

Vilken typ av bil

Kläder

Verkar de stressade

Fysisk form

Hur länge står de på platsen

Bilaga 2

Intervjuguide

1. När är du född?
2. Utbildning?
3. Sysselsättning?
4. Har du barn?

5. Vad tycker du om familjeparkeringar?
6. Vem tycker du har rätt att parkera där?
7. Har du någon gång parkerat där trots att du inte har haft barn med dig till affären?
 - b) Hur kom det sig?
8. Vad tycker du om andra som parkerar där trots att de inte har barn med sig till affären?
9. Om du har småbarn, har din inställning förändrats sen du fick barn?

10. Hur Impulsiv är du på en skala från 1 till 10? Där 1 är inte alls impulsiv.
11. Hur handskas du med stress?
12. Sparar du det goda till sist eller först eller tar det du får tag på?
13. När du har godsaker, sparar du eller äter allt på en gång?
14. Blir du lätt arg och hur ter det sig?
15. Om du ser något du vill köpa men egentligen tycker det är fördyrt, vad gör du då? Köper det ändå, väntar och hoppas det ska komma på rea, köper något liknande även om du tyckte bättre om det dyrare?
16. Det går ett bra program på TV men det slutar sent och du måste upp tidigt nästa dag. Om du tittar på det så vet du att du kommer vara trött dagen efter. Vad gör du?

17. Vad tycker du om fildelning?
 - b) Brukar du själv olagligt ladda ner musik, filmer mm?
 - c) Om nej. Hade du gjort det om du vetat hur?
18. Brukar du ha bälte i bilen?
 - b) Om ja. Varför? Säkerhet, vana, böter?
 - c) Vad tycker du om att det är reglerat i lag?

19. Brukar du köra för fort?
 - b) Om inte, säkerhet, böter?
 - c) Vad tycker du om fartgränserna och dess följder?
20. Händer det att du smakar saker i butiket ex. Vindruvor, lösviktsgodis?
21. Om du sitter med en vän i tysta kupén på tåget, pratar ni ändå?